

**CUMHURİYET YAYINCILIĞININ İLK PLANLAMASI: BİRİNCİ TÜRK NEŞRİYAT
KONGRESİ (2-5 Mayıs 1939)**

Dr. Ahmet KUŞÇI*

ÖZ

Bu çalışmada Tek Parti Dönemi'nde 2-5 Mayıs 1939 tarihleri arasında Maarif Vekaleti tarafından Ankara'da düzenlenen Birinci Türk Neşriyat Kongresi ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı Tek Parti Dönemi'nde toplanan Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nin çalışmalarını ve kongrenin Türk kültür hayatı ve yayıncılığına katkılarını incelemektir. Bu amaçla çalışmada Birinci Türk Neşriyat Kongresi kim tarafından, ne zaman, nerede, hangi amaçla ve Türk yayıncılığına katkıları neler olmuştur? sorularına cevap aranmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda literatürde Birinci Türk Neşriyat Kongresi'ni tek başına ve doğrudan ele alan özgün bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Bu çalışma literatürdeki bu eksikliği tamamlamayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, araştırılan olgu ve olaylarla ilgili yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranıp ve bu belgelerden anlamlı bir bütün oluşturma yöntemi olarak kabul edilen metin analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada başta arşiv belgeleri olmak üzere, Maarif Vekilliğinin resmi yayın organı olan Tebliğler Dergisi, dönemin ulusal gazeteleri Akşam, Cumhuriyet, Haber, Halkın Sesi, Son Telgraf, Tan, Türk Dili, Ulus, Vakit, Yeni Asır, Yeni Sabah gazeteleri, Maarif Vekilliği tarafından yayınlanan kongrenin raporları ve görüşme tutanakları ile birlikte telif ve tetkik eserlerden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda Maarif Vekaleti'nin düzenlediği ilk geniş çaplı organizasyon olan Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nin Türk yayıncılığının miladı olduğu görülmüştür. Türk kültür hayatındaki en önemli hamlelerden biri olan Birinci Türk Neşriyat Kongresine Türk kamuoyunun da büyük bir önem gösterdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birinci Türk Neşriyat Kongresi, Hasan Ali Yücel, Ulusal Yayıncılık,

**THE FIRST PLANNING OF CUMHURİYET PUBLISHING: THE FIRST TURKISH
PUBLICATIONS CONGRESS (2-5 May 1939)**

ABSTRACT

In this study, the first order Turkish Publication Congress in Ankara was handled by the Ministry of Education between 2-5 May 1939 during the Single Party Period. The aim of this purpose is to investigate the research of the Turkish Publications Congress convened in the Single Party Period and the Turkish cultural life and publications of the congress. It is used for this purpose. By whom, when, where, for what purpose and for what purpose did the First Turkish Publications Congress contribute? The incident was called for the second time. The return to reality is exhibited in an exhibition that deals with the Turkish Literature Congress alone and directly. This study awaits this use in the literature.

In this study, the targeted plans related to the investigated phenomena and events are used as a method of forming a whole from the data used with the text method, which is accepted as a planner. Content creation technique was used in the analysis of the data. The official publication of the Ministry of Education, Tebliğler Magazine, Tan Newspaper newspapers Akşam, Cumhuriyet's Sesi, Son Telegraf, Türk, Ulus, Vakit, Yeni Asır Yeni newspapers, The Ministry of Education's publications, advertisements, minutes, copyrights and

* Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye Cumhuriyeti Anabilim Dalı, kusci Ahmet78@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-7168-6466

promotions of the publications of the system were used. What İşiyat'a Maa generally evaluates and will be is what Turkish publishing shows at a Turkish Publication Congress. One of the most important moves in the world of Turkish culture is the Congress, which is also a favorite of the Turkish public.

Keywords: First Turkish Publication Congress, Hasan Ali Yücel, National Publishing

Giriş

Birinci Türk Neşriyat Kongresi toplanmadan önce Türk harf inkılabının onuncu yıldönümü sebebiyle Maarif Vekilliği tarafından Ankara Sergievinde 1 Mayıs 1939 tarihinde saat 11:00'de "*On Yıl Neşriyat Sergisi*" açılmıştır. Sergi, Türk harf inkılabının on senelik eserlerini tasnife tabi tutulmuş bir şekilde sunmuştur. Sergi, saat 11:00'de resmi davetlilere saat 14:00'ten itibaren de halka açılmıştır (Ulus, 1 Mayıs 1939: 1; Yeni Sabah, 1 Mayıs 1939: 1). Serginin açılışı ile ilgili hazırlıklara aylar öncesinden başlanmıştır. Bu amaçla 2 Ocak 1939 tarihinde çıkarılan bir kararname ile Sergievinde yaptırılacak inşaat ve tesisatın ihale bedeli o bin lirayı geçtiği için 2490 sayılı kanuna göre emaneten yaptırılmasına karar verilmiştir (BCA, 30/18/1/2-85/110/9). Resmi ve özel kurumlar ve kuruluşların son on yıl içinde Türk alfabesiyle yaptıkları neşriyatın örnekleri bulunan sergide, her türlü kitap ve mecmualar yüzde yirmi indirimle satılmıştır. Sergi, üç hafta boyunca hergün sabah saat 10:00'dan 13:30'a kadar öğleden sonra ise saat 16:00'dan 19:00'a kadar açık bulunmuştur (Ulus, 1 Mayıs 1939: 8).

Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, öğleden sonra Birinci Türk Neşriyat Kongresi üyelerine Gazi Terbiye Enstitüsünde bir çay ziyafeti vermiştir. Çay ziyafetinden sonra kongre üyeleri, Gazi Terbiye Enstitüsünü, İnşaat Usta Okulunu, Beden Terbiye Enstitüsünü, Musiki Muallim Mektebini gezmişlerdir (Ulus, 2 Mayıs 1939: 8). Maarif Vekaleti yayınladığı bir genelge ile Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nde uzmanlıklarından faydalanmak için lise ve öğretmen okulu öğretmenlerinden üç, ilköğretim müfettişlerinden bir ve ilkokul öğretmenlerinden üç kişinin milli eğitim camiasını temsilen katılacaklarını bildirmiştir. Adayların tespit edilerek 10 Nisan 1939 tarihine kadar Maarif Vekilliği Yayın Müdürlüğüne bildirilmesi istenmiştir (MEB Tebliğler Dergisi, 27 Mart 1939, S. 11, s. 51). Kongreye seçilen kişiler: İzmir Kız Lisesi Müdürü ve Edebiyat Öğretmeni Necmettin Onan, Malatya Lisesi Müdürü ve Edebiyat Öğretmeni Vasfi Mahir Kocatürk, İzmir İlköğretim Müfettişi Asım Kültür, Kars Fevzipaşa Okulu Başöğretmeni Reşat Doğutürk, Kırklareli Merkez Tevfik Fikret Okulu Başöğretmeni Hayri Gürsen, Maraş İstikal Okulu Başöğretmeni Nuri Şenel'dir (Vakit, 22 Nisan 1939: 3). Bu kişiler dışında Maarif Vekaleti tarafından kongreye;

- Başbakanlık ve milletvekili temsilcileri
- Genel Kurmay Başkanlığı temsilcisi ve askeri matbaa müdürü
- Posta, telgraf, telefon, basın, istatistik, devlet meteoroloji işleri, devlet demiryolları genel müdürlükleri temsilcileri
- Üniversite rektörü ve fakülte temsilcileri, Ankara DTCF dekanı ve profesör temsilcileri, Siyasal Bilgiler Okulu, Güzel Sanatlar Akademisi, Gazi Terbiye Enstitüsü, Yüksek Mühendis Okulu, Yüksek Ziraat Enstitüsü profesörlerinin temsilcileri
- CHP ve Halkevi temsilcileri

- Türk Tarih ve Türk Dil Kurumu temsilcileri, Türk Basın Birliği ve Anadolu Ajansı temsilcileri
- Türk Hava Kurumu, Kızılay, Türk Kùltür Kurumu, Çocuk Esirgeme Kurumu temsilcileri
- TC Merkez Bankası, Sümerbank, Etibank, Ziraat Bankası, İş Bankası temsilcileri
- Günlük gazete temsilcileri,
- Kitabevi sahiplerinin kendi aralarından seçecekleri beş temsilci
- Matbaa sahiplerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci
- Çocuk dergi sahiplerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci
- Diğer dergi sahiplerinin kendi aralarından seçecekleri üç temsilci (Ulus, 28 Nisan 1939: 7). Ayrıca bu kişiler dışında Maarif Vekaleti tarafından yazarlar ve fikir adamları da kongreye davet edilmiştir (Haber, 29 Nisan 1939: 4).

İhsan Altay, Birinci Türk Neşriyat Kongresi başlamadan önce Vakit gazetesindeki “*Neşriyat Kongresi Münasebetiyle Memleket Kongreden Neler Bekliyor*” başlıklı yazısında neşriyat meselesinin özet olarak şu beş noktadan incelenebileceğini belirtmiştir:

- Çocuk için neşriyat
- Halk için neşriyat
- Mektepler için neşriyat
- İhtisas için neşriyat
- Teşkilat ve propaganda (Vakit, 27 Nisan 1939: 6).

1. Birinci Türk Neşriyat Kongresinin Açılışı ve Toplanma Amacı

Resim 1. Birinci Türk Neşriyat Kongresinin Açılışı

Kaynak: Ulus, 3 Mayıs 1939: 1.

Resim-1’de görüldüğü gibi Birinci Türk Neşriyat Kongresi 2 Mayıs 1939 tarihinde İsmet İnönü Kız Enstitüsü Konferans Salonunda Başbakan Refik Saydam’ın açış konuşmasıyla başlamıştır (Haber, 3 Mayıs 1939: 1). Başbakan Refik Saydam, “*Birinci Türk Neşriyat Kongresinin İçtimaini Açıyorum*” diye söze başlamış, kùltür hayatında bu kongreden beklenen role değinerek bu kongrede hazırlanacak programın

büyük bir dikkatle uygulanması için çaba harcanacağından bahsetmiş, kongrenin teknik kısmı ile ilgili açıklama yapması için sözü Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'e bırakmıştır (Halkın Sesi, 3 Mayıs 1939:1). Hasan Ali Yücel, kongrenin amaç ve gayesini açıklayan bir konuşma yapmıştır (Türk Dili, 3 Mayıs 1939: 1). Yücel yaptığı konuşmada kongrenin sadece yayın işlerini değil aynı zamanda ülkenin kültür hayatını ilgilendiren ihtiyaçları da inceleyeceğini belirtmiştir (Vakit, 3 Mayıs 1939: 1).

Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in konuşmasından sonra teknik komisyonların seçimine geçilmiştir. Kongrenin Başkan Yardımcılığına Hüsnü Kitapçı ve Hakkı Tarık Us seçilmiştir. Kongre tarafından seçilen komisyonlar öğleden sonra çalışmalara başlamıştır (Yeni Asır, 3 Mayıs 1939:4). Kongreyi resmi kurumların yayın işlerinden sorumlu kişiler, fikir adamları, yazarlar, gazeteciler, mecmua ve matbaacılar, profesör ve öğretmenlerden oluşan meslek grupları oluşturmuştur (Cumhuriyet, 29 Mart 1939:1).

Maarif Vekilliği tarafından gerçekleştirilen Birinci Türk Neşriyat Kongresinin toplanma amacı, ülkenin gelecekteki yayın faaliyetlerini sistemli ve düzenli bir programa bağlamak ve bu alanda çalışan özel ve resmi kurumlar arasında işbirliği sağlayarak eldeki imkanlardan en verimli sonuçlar sağlama yollarını aramaktır (Ulus, 1 Mayıs 1939: 8). Birinci Türk Neşriyat Kongresi, ülkenin her yerinde özel ve resmi basım ve yayın işlerinin tüm alakadarlar tarafından emek ve fikir katılarak ciddi anlamda gözden geçirilmesi ve ana prensiplerle hem kişi hem devlet tarafından takip edilecek usullerin tespit olunması düşünüldükten toplanmıştır (TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 1).

Birinci Türk Neşriyatının açılışına ulusal basında geniş yer verilmiştir. M. Zekeriya Sertel, Tan gazetesindeki "*Neşriyat Kongresinden Beklediklerimiz*" başlıklı makalesinde Neşriyat Kongresinden beklenen en iyi sonucun Neşriyat işlerinin planlaştırılması olduğunu belirtmiştir. Yazara göre, Türkiye'deki kitap basım ve satışı her yıl artmasına rağmen Türk alfabesiyle büyüyen yeni neslin kültür ihtiyacı yine de karşılanamamaktadır. Yazar, Neşriyatın planlaştırılması için yapılması gerekenleri şu şekilde sıralamıştır:

- Neşriyatı, çocuk yayınları, halk yayınları gibi uzmanlık alanlarına ayırmak
- Ülkenin ihtiyacı olduğu eserleri tespit edecek bir heyet kurmak
- Bu heyetin tespit edeceği eserlerin neşriyatı için beş senelik bir program yapmak (Tan, 2 Mayıs 1939: 1-10).

Abidin Daver Cumhuriyet gazetesindeki "*Neşriyat Kongresi*" başlıklı yazısında Birinci Türk Neşriyat Kongresinin açılışının Türk kültür hayatında yeni bir hamlenin başlangıcı olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Yazar, bu hamlenin yayın hayatına bir çekidüzen vereceğini ve yayın alanındaki çalışmaların sistemli ve düzenli bir hale geleceğini belirtmiştir (Cumhuriyet, 3 Mayıs 1939: 1). Asım Us Vakit gazetesindeki "*Yayım Teşkilatı*" başlıklı makalesinde Ankara'da toplanan Neşriyat Kongresiyle ülkenin kültür hayatında ilk olarak devlet ile özel teşebbüs arasında işbirliği yapma yolları ve imkanlarının sağlandığını belirtmiştir (Vakit, 4 Mayıs 1939:1). Falih Rıfkı Atay, Ulus gazetesindeki Neşriyat Kongresinde başlıklı yazısında Refik Saydam hükümetinin Birinci Türk Neşriyat Kongresi ile Türk fikir hayatında yeni bir devir açtığını belirtmiştir (Ulus, 4 Mayıs 1939: 1). Fazıl Ahmet Aykaç Tan gazetesindeki Neşriyat Kongresi

Münasebetiyle başlıklı yazısında Birinci Türk Neşriyat Kongresi'nin bir irfan seferberliği başlattığını belirtmiştir (Tan, 8 Mayıs 1939: 3).

2. Komisyonların Kurulması ve Çalışmaları

Maarif Vekilliği tarafından belirlenen kongrenin çalışma esasları şu şekildedir:

- Kongre genel kurul halinde toplanacak ve seçimle komisyonlara ayrılacaktır.
- Kongrenin incelemesine sunulan konular ilkönce komisyonlarda görüşülecek ve alınan kararlar birer raporla genel kurula verilecektir.
- Genel kurul görüşmeleri, komisyonların hazırladığı raporlar üzerinde devam edecektir.

Tablo 1. Komisyonların Çalışma Yerleri

Komisyon Adı	Çalışma Yeri
Basım, Yayın ve Satış İşleri Komisyonu	Çocuk Esirgeme Kurumu Gen. Merke Salon
Dilekler Komisyonu	Halkevi Reslik Kabul Salonu
Edebi Mülkiyet Komisyonu	Türk Tarih Kurumu Kütüphane Salonu
Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Komisyonu	Ankara Kız Lisesi Müdürlüğü Odası
Mükafat, Yardım Propaganda İşleri Komis.	Halkevi Misafir Kabul Salonu
Neşriyat Programı Komisyonu	Kızılay Genel Merkezi
Tercüme İşleri Komisyonu	Halkevi İdare Heyeti Salonu

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939b, s. 7–8.

Tablo- 1'de görüldüğü gibi Birinci Türk Neşriyat Kongresi yedi komisyondan oluşmuş ve bu komisyonlar çalışmalarını Maarif Vekaletinin belirlediği muhtelif yerlerde yürütmüştür.

Maarif Vekilliği tarafından belirlenen kongrenin gündem maddeleri şunlardır:

- Genel bir yayıncılık programının hazırlanması
- Tercüme edilecek eserlerin tespit edilip yayınlanması için ilgililerle işbirliği yapılması
- Ortaöğretim öğrencileri için gerekli eserlerin tespit edilmesi ve yayınlanması için bir program yapılması
- Çocuk edebiyatından oluşan bir kütüphanenin kurulması
- Eski kitaplardan yeniden yayınlanması gerekenlerin tespit edilmesi
- Kişisel yayınlara devletin yapacağı yardımların bir düzene sokulması
- Okuma ve yazma işlerini teşvik etmek için yapılacak reklam
- Yayınların satış ve dağıtım işlerini düzenlemek için alınacak tedbirler

- Telif hakkının günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi
- Kongreye katılacak olan kişilerin bu konularla ilgili verecekleri yazılı teklifler (TC Maarif Vekilliği, 1939, p. 5)

Maarif Vekilliği tarafından Birinci Türk Neşriyat Kongresi yedi komisyona ayrılmıştır:

- Basım, Yayın ve Satış İşleri Komisyonu
- Dilekler Komisyonu
- Edebi Mülkiyet Komisyonu
- Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Komisyonu
- Mükafat, Yardım ve Propaganda İşleri Komisyonu
- Neşriyat Programı Komisyonu
- Tercüme İşleri Komisyonu (TC Maarif Vekilliği, 1939b: 6).

Birinci Türk Neşriyat Kongre üyeleri kongrenin ilk günü komisyon seçimlerini yaptıktan sonra ikinci ve üçüncü günlerde öğleden evvel saat 10:00 ile 12:00 arası öğleden sonra ise saat 14:00 ile 18:00 arası çalışmalarını yürütmüşlerdir. Dördüncü günde ise öğleden evvel saat 10:00'da öğleden sonra ise saat 14:30'da toplanmışlardır. Dördüncü günde komisyon raporlarının tek tek görüşmesi yapılmış ve oylama için genel kurula sunulmuştur (TC Maarif Vekilliği, 1939a: 5-6).

Tablo 2. Basım, Yayın ve Satış İşleri Komisyonu

Mesleği	Adı-Soyadı	Komisyon Görevi
Ahmet Halit Kitabevi Sahibi	Ahmet Halit Yaşaroğlu	Başkan
Haşet Beyoğlu Kitabevi Memuru	Vecihi Görk	Raportör
Akba Kitabevi Sahibi	Adil Akbay	Üye
Alaattin Kıral Basımevi Sahibi	Alaattin Kıral	Üye
Ulus Basımevi Direktörü	Ali Rıza Baskan	Üye
Artvin Milletvekili	Asım Us	Üye
Yenigün Dergisi Sahibi	Celal Erogu	Üye
Tan Gazetesi Sahiplerinden	Halil Lütfi Dördüncü	Üye
Maarif Vekaleti Müfettişi	Halil Vedat Fıratlı	Üye
Kitabi Hamdi ticarethanesi sahibi	Hamdi Başman	Üye
Çığır Mecmuası Sahibi	Hıfzı Oğuz Bekata	Üye
Kanaat Kitabevi Sahibi	İlyas Bayar	Üye
Anadolu Gazetesi Başmuharriri	İ. Hakkı Ocakoğlu	Üye

Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürü	İsmail Işık	Üye
Kamil Kitap ve Basımevi Sahibi	Kamil Kitapçı	Üye
Halk Kitapevi Sahibi	Mahmut Kökçüoğlu	Üye
Maarif Kütüphanesi Sahibi	Naci Kasım Açıkkel	Üye
Devlet Basımevi Direktörü	Nail Tur	Üye
Çankaya Matbaası Sahibi	Namık Edip Ambarcı	Üye
Remzi Kitabevi Sahibi	Remzi Bengi	Üye
İktisat Vekilliği Neşriyat Müşaviri	Sadi Karsan	Üye
Etibank İdare Meclisi Üyesi	Sadrettin Enver	Üye
Kızılay Yazı İşleri Müdürü	Saim İsmet Umar	Üye
Amme Hukuku Profesörü	Tahsin Bekir Balta	Üye
Tarık Edip Kitabevi Sahibi	Tarık Edip Burkan	Üye
Ebuzziya Basımevi Sahibi	Velit Ebuzziya	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 29.

Tablo-2'de görüldüğü gibi Basım, Yayın ve Satış İşleri Komisyonu bir başkan, bir raportör ve yirmi dört üye olmak üzere toplam yirmi altı kişiden oluşmuştur. Komisyonun çoğunluğu yayıncılardan oluşmuştur. Komisyon hazırladığı raporunda; gazete ve dergilerin baskısının az olmasının fiyatlar üzerinde etkili olduğunu ve ülkenin her tarafında bayi olmadığını, bir kısım bayilerin ise sattıkları eserlerin paralarını zimmetlerine geçirdiğini, çıkan eselerin reklamının iyi yapılmayarak halka tanıtılmaması, kağıt ve posta fiyatlarının pahalı olduğu için de kitap ve dergilerin pahalıya mal olduğunu belirtmiştir.

Komisyon raporunda şu tavsiyelerde bulunmuştur; satış işlerinin tek elde toplanarak bir şirketin kurulması, şirketin kurulması ile birlikte bütün kaz ve nahiyelerde bayilikler kurulacak ve bu bayilikleri esaslı bir teminata bağlanması, yayınlanacak her eserin gazete ve dergilere gönderilerek bibliyografya sütununun zorunlu yapılması, kağıdın gümrük resminden muaf tutulması, dergi ve kitaplardan alınmakta olan posta ücretinin kilosu altı kuruştan bir kuruşa indirilmesi tavsiyelerinde bulunulmuştur. Kurulması istenen şirket on beş kurumun katılımıyla kurulacak, eğitim ile ilgili yayınlar bu şirket tarafından idare edilecek, gazete ve dergi sahipleri de eğer isterlerse bu şirkete katılabilecektir. Kurulacak olan bu şirkete Maarif Vekaletinin elli bin liralık kredi sağlaması, yayınlanan eserlerin her hafta radyoda yayınlanması, sinemalarda da reklam yapılması kararlaştırılmıştır. Genel kurulda oylamaya sunulan rapor aynen kabul edilmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

Tablo 3. Dilekler Komisyonu

Mesleği	Adı-Soyadı	Komisyon Görevi
Erzurum Milletvekili	Nakiye Elgün	Başkan
Cumhuriyet Gazetesi Muhabiri	Mekki Sait Esen	Raportör
Ordu Milletvekili	Ahmet İhsan Tokgöz	Üye
Akba Kitabevi Sahibi	Bilal Akba	Üye
Karikatürist	Cemal Nadir Güler	Üye
Edebiyat Öğretmeni	Hakkı Süha Gezgin	Üye
Sümerbank Konjüktör Servisi Şefi	İsmail Hüsrev Tokin	Üye
Manisa Milletvekili	Kazım Nami Duru	Üye
Anadolu Ajansı Şefi	Kerami Kurtbay	Üye
Muhabere ve Münakele Vekilliği	Memduh Yılal	Üye
Mardin Milletvekili	Muhittin Birgen	Üye
Yayın Yardımcısı Direktörü	Mustafa Aral	Üye
İstanbul Vilayeti Mektupçusu	Osman Ergin	Üye
Türk Yüksek Müh. Birliği Başkanı	Refik Fenmen	Üye
Merkez Bankası Hususi Kalem Müdürü	Sanovber Tanyeri	Üye
Maliye Vekilliği Müfettişi	Suat Başar	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 30.

Tablo-3'te görüldüğü gibi Dilekler Komisyonu, bir başkan, bir raportör ve on dört üye olmak üzere toplam on altı kişiden oluşmuştur. Diğer komisyonlardan kendisine gelen dilekleri inceleyen Dilekler Komisyonu raporunda; resmi kurumlarda koordinasyon teşkilatının kurulmasını, gramafon plaklarının devlet kontrolünden geçmesini, ilanların daha düzenli ve yayınlanmasını kolaylaştıracak tavsiyelerde bulunmuştur. Komisyonun raporu genel kurulda aynen kabul edilmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

Tablo 4. Edebi Mülkiyet Komisyonu

Mesleği	Adı-Soyadı	Komisyon Görevi
Anadolu Ajansı Direktörü	Muvaffak Menemencioğlu	Başkan
Matbuat Umum Müdürlüğü	Server İskit	Raportör

İstanbul Milletvekili	Abidin Daver	Üye
İstanbul Milletvekili	Ahmet Şükrü Esmer	Üye
Hariciye Vekalati Hukuk Müşaviri	Avni Karagülle	Üye
Gümrük ve İnhisarlar Vekilliği	Baha Arkaç	Üye
Neşriyat ve Müdevvenat Müdürü	Bahattin Kutay	Üye
Son Posta Gazetesi Temsilcisi	Ercümend Ekrem Talu	Üye
Siyasal Bilgiler Okulu Profesörü	Etem Menemencioğlu	Üye
İstanbul Üniversitesi Ord. Prof	Hamit Nafiz Pamir	Üye
Ceza Hakimi	İhsan Göknil	Üye
Denizli Milletvekili	Necip Ali Küçüka	Üye
Adliye Şubesi Müdürü	Nefi Korürek	Üye
Manisa Milletvekili	Refik İnce	Üye
Hariciye Vekilliği Müsteşarı	Süleyman Saip Kıran	Üye
Çanakkale Milletvekili	Ziya Gevher Etili	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 31.

Tablo 4'te görüldüğü gibi Edebi Mülkiyet Komisyonu bir başkan, bir raportör ve on dört üye olmak üzere toplam on altı kişiden oluşmuştur. Komisyon raporunda telif hakkı kanununun yeniden düzenlemesi gereken maddeleri üzerinde incelemelerde bulunmuş ve buna göre her türlü makale, kitap, broşür, nutuk, konferans, sahne eserleri, her türlü müzik eseri, resim, heykel kabartma, coğrafi haritalar ve fotoğrafları telif hakkı kabul edilen eserler arasında kabul edilmiştir.

Komisyon, telif hakkının yazar hayatta olduğu müddetçe kendisine ait olduğunu ölümünde itibaren de otuz sene boyunca kanuni mirasçılara ait olduğu şeklinde düzenlemeler yapmıştır. Rapor okunduktan sonra söz alan Karikatürist Ramiz Gökçe, telif hakkına dahil eserler arasına karikatürlerin de dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Söz alan Komisyon Başkanı Muvaffak Menemencioğlu, Karikatürist Ramiz Gökçe'nin teklifinin yerinde olduğunu belirterek karikatürlerin de telif hakkı listesine girmesini onaylamıştır. Bundan sonra oylamaya sunulan rapor aynen kabul edilmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

Tablo 5. Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Komisyonu

Mesleği	Adı-Soyadı	Komisyon Görevi
Muallim ve Muharrir	İsmail Hakkı Baltacıoğlu	Başkan
Ankara Kız Lisesi Müdürü	Tezer Taşkıran	Raportör

Ordu Milletvekili	Ali Canip Yöntem	Üye
İzmir İlköğretim Müfettişi	Asım Kültür	Üye
İngilizce Öğretmeni	Azime İpek	Üye
Konservatuvar Öğretmeni	Cevdet Kudret Solok	Üye
İstanbul Üniv. Prof.	Fahrettin Kerim Gökay	Üye
Genel Kurmay Mümessili	Hamdi Turgay	Üye
Başöğretmen	Hayri Gürsen	Üye
İlköğretim Şube Müdürü	Hıfzırrahman R. Öymen	Üye
İstanbul Milletvekili	İ. Alaattin Gövsa	Üye
Müsteşar vekili	İhsan Sungu	Üye
Bursa Milletvekili	M. Nevzat Ayas	Üye
Giresun Milletvekili	Nafi Atuf Kansu	Üye
İzmir Kız Lisesi Müdürü	Necmettin Onan	Üye
Başöğretmen	Nuri Şenel	Üye
Karikatürist	Ramiz Gökçe	Üye
Başöğretmen	Reşat Doğutürk	Üye
İstanbul Üniv. Prof	Sadrettin Celal Antel	Üye
Talim ve Terbiye Müdürü	Şakir Hazım Ergökmen	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 32.

Tablo-5'te görüldüğü gibi Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Komisyonu bir başkan, bir raportör ve on sekiz üye olmak üzere toplam yirmi kişiden oluşmuştur. Komisyon raporunda; okuldan önce, okul zamanı ve okuldan sonra olmak üzere üç tip çocuk edebiyatının oluşturulması, dünya çocuk edebiyatından tercüme yapılmaması, ilköğretimde sadece didaktik eserler değil aynı zamanda Türk inkılabının büyüklüğünü gösteren eserlere de yer verilmesi, çocuk ansiklopedisi ve ülke coğrafyasıyla ilgili eserlere de yer verilmesi istenmiştir.

Tablo 6. *Mükafat, Yardım ve Propaganda İşleri Komisyonu*

Mesleği	Adı Soyadı	Komisyon Görevi
Lokman Hekim Dergisi Sahibi	Hafız Cemal Lokman Hekim	Başkan
Halkevleri Müfettişi	Behçet Kemal Çağlar	Raportör
Yeni Sabah Gazetesi Sahibi	Ahmet Cemalettin Saraçoğlu	Üye
Muharrir	Burhan Cahit Morkaya	Üye

Ziraat Bankası Mümessili	Fazıl Konkut	Üye
Müzeler Müdürü	Hamit Koşay	Üye
Matbuat Umum Müdürlüğü	Münir Müeyyet Bekman	Üye
Nafia Vekilliği	Sadi Seçmeer	Üye
Suhulet Kitabevi Sahibi	Semih Lütfi Erciyaş	Üye
Sihhat ve İçtimai Muavenet V.	Zeki Nasır Barker	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 33.

Tablo-6'da görüldüğü gibi Mükafat, Yardım ve Propaganda İşleri Komisyonu bir başkan, bir raportör ve sekiz üye olmak üzere toplam on kişiden oluşmuştur. Komisyon raporunda; geniş yetkili bir Neşriyat Genel Müdürlüğüne ihtiyaç olduğunu, Bakanlıklar ve resmi kuruluşlar arasında bir işbirliğinin gerekli olduğunu, devletin yapacağı yardım ve vereceği görevleri tam olarak yerine getirmek için bayiler arasında bir ahengin sağlanması gerektiği, jüri heyetlerinin kurulması, telif ve tercümede kazanan eserlere yüksek miktarda ücret ödenmesi, bir tenkit mecmuasının kurulması, seyyar sergilerin kurulması, her kahvehanede bir kütüphanenin kurulması yönünde kararlar almıştır. (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

Komisyon raporunda ayrıca mükafat konusunun gözardı edilmemesi gerektiği eğer ülkede bir yayın hamlesi yapılmak isteniyorsa bu işe önemli bir bütçenin ayrılması gerektiği belirtilmiştir. Bu bütçeyi temin etmenin yolu da yayın işlerine para ayırması kurumların reklam, propaganda ve yayın giderlerinin yüzde beşini mükafat işlerine ayırmakla mümkün olacağı belirtilmiştir. Komisyon, mükafatın maddi ve manevi olarak ikiye ayrılabilirliğini belirtmiştir. Maddi olarak telifte bin beşyüz lira, tercüme ise sekiz yüz liradan aşağı olmaması belirtilmiştir Rapor görüşmelerden sonra oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir (TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 97-98).

Tablo 7. Neşriyat Programı Komisyonu

Mesleği	Adı Soyadı	Komisyon Görevi
Siyasal Bilgiler Okulu Müdürü	M. Emin Erişirgil	Başkan
Sabık Meb'us	Naşit Hakkı Uluğ	Raportör
Meteoroloji Umum Müd.	Aziz Balkan	Üye
Güzel Sanatlar Akademisi Prof	C. Esat Arseven	Üye
Vakıflar Umum Müdürlüğü	Cemal Tanışman	Üye
Harta Umum Müdürlüğü	Cevat Gönenç	Üye
Kütüphaneler Müdürü	H. Fehmi Turgal	Üye
Hilmi Kitabevi Sahibi	İ. Hilmi Çığıracan	Üye
Isparta Milletvekili	Kemal Ünal	Üye

Yüksek Müdürü	Öğretim	Şube	Kutsi Tecer	Üye
Ziraat Enstitüsü	Umum	Katibi	Kerim Çağlar	Üye
Gaziantep Milletvekili			M. Ali Ağakay	Üye
Matbuat Umum Müdürü			Naci Kıcıman	Üye
Muharrir			Nadir Nadi	Üye
Ziraat Vekilliği Neşriyat Müd.			Nusret Köymen	Üye
Yayın Direktörlüğü Uzmanı			Nahit Sırrı Örik	Üye
İktisat Fakültesi Doçenti			Ö. Lütfi Barkan	Üye
Doçent			Pertev Boratav	Üye
Cumhuriyet Gazetesi Yazarı			Peyami Safa	Üye
Muharrir			R.Ahmet Sevengil	Üye
Çanakkale Milletvekili			R.Nuri Güntekin	Üye
Kütahya Milletvekili			Sadri Ertem	Üye
Basma Yazıları Müd.	Derleme		Selim Gerçek	Üye
Profesör			Süheyl Ünver	Üye
İstanbul Üniv. Prof	Ordinaryus		Şekip Tunç	Üye
Sanayi Tetkik Heyeti Başkanı			Ş.Süreyya Aydemir	Üye
Muharrir			Turhan Tan	Üye
Malatya Lisesi Müdürü			V.Mahir Kocatürk	Üye
Hukuk Fak. Doç.			Yavuz Abadan	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 34.

Tablo-7'de görüldüğü gibi Neşriyat Programı Komisyonu bir başkan, bir raportör ve yirmi yedi üye olmak üzere toplam yirmi dokuz kişiden oluşmuştur. Yayın işlerini programlaştırmak için toplanan Neşriyat Programı komisyonu raporunda; yayıncılığın çeşitleri, ansiklopedi ve lugat, yükseköğretime ait eğitim kitapları, yüksek ihtisasa ait kitaplar, monografiler, halk yayınları, köyde okuma zevkini artırmak için köy için yayınlar, eski harflerle basılı ve el yazması kitaplar, çocuk ve gençlik komisyonunun istediği yayınlar üzerinde incelemelerde bulunup raporu genel kurula sunmuştur. Rapor genel kurulda oylamaya sunulup aynen kabul edilmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

Tablo 8. Tercüme Komisyonu

Mesleği	Adı Soyadı	Komisyon Görevi
Siyasal Bilgiler Profesörü	Etem Menemencioğlu	Başkan
Edebiyat Öğretmeni	Mustafa Nihat Özön	Raportör
Balkan Birliği Katibi	A. Şinasi Hisar	Üye
İstanbul Milletvekili	Ali Kami Akyüz	Üye
DTCF Doçent	Bedrettin Tuncel	Üye
Matbuat Umum Müd.	Burhan Belge	Üye
Rektör	Cemil Bilsel	Üye
Elazığ Milletvekili	Fazıl Ahmet Aykaç	Üye
Muharrir	Fikret Adil	Üye
İstanbul Milletvekili	Galip Bahtiyar Göker	Üye
Trabzon Milletvekili	Halil Nihat Boztepe	Üye
Uyanış Dergisi Müdürü	Halit Fahri Ozansoy	Üye
Muharrir	İzzet Melih Devrim	Üye
Malatya Milletvekili	Nasuhi Baydar	Üye
Muallim ve Muharrir	Nurettin Artam	Üye
Fransızca Öğretmeni	Nurullah Ataç	Üye
Edebiyat Öğretmeni	Orhan Şaik Gökyay	Üye
Manisa Milletvekili	Rıdvan Nafiz Edgüer	Üye
Maarif Vekaleti Müfettişi	S. Rahmi Eyüpoğlu	Üye
Konservatuvar öğretmeni	Sabahattin Ali	Üye
Doçent	Sabri Esat Siyavuşgil	Üye
Muharrir	Selami İzzet Sedes	Üye
Güzel Sanatlar Genel Müd.	Suut Kemal Yetkin	Üye
Devlet Demiryolları Müd.	Şinasi Boran	Üye
Fransızca Öğretmeni	Yusuf Şerif Kılıçer	Üye
Muharrir	Yaşar Nabi	Üye
Riyaseti Cumhur Mütercimi	Zühtü Uray	Üye

Kaynak: TC Maarif Vekilliği, 1939a, s. 35.

Tablo-8'de görüldüğü gibi Tercüme Komisyonu bir başkan, bir raportör ve yirmi beş üye olmak üzere toplam yirmi yedi kişiden oluşmuştur. Tercüme komisyonunun hazırladığı rapora göre; Maarif Vekaletinin yükseköğretim öğrencilerinin

kültür seviyesini artırmak için gerekli olan kitapları ilgili bakanlıklarla istişare halinde ve belirli bir program dahilinde tercüme ettirmesi, ayrıca komisyonun tercüme edilmesi için hazırladığı Almanca, İngilizce, Fransızca, Latince ve Yunanca dillerinde yazılmış ve uluslararası şöhret kazanmış eserlere ait listenin Maarif Vekaleti tarafından uzman kişilere tercüme ettirilmesi, özel ve resmi kuruluşlar tarafından yayınlanacak tercüme eserlerin takibinin yapılması için bir tercüme bürosunun kurulması, aylık olarak bir tercüme dergisinin yayınlanması karar verilmiştir. Bu rapor oylamaya sunulmuş ve aynen kabul edilmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 5).

3. Kongrenin Kapanışı ve Kongrede Alınan Kararlar

Komisyon üyeleri 4 Mayıs 1939 tarihinde geç vakte kadar çalışarak ellerindeki konuların görüşmesini bitirmiştir. Birçok komisyonda hararetli tartışmalar olmuş ve komisyonlar genel kurula sunulmak üzere raporları hazırlamıştır (Cumhuriyet, 5 Mayıs 1939: 2). Birinci Türk Neşriyat Kongresi, 5 Mayıs 1939 tarihinde saat 10:00'da Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in başkanlığında İsmet Paşa Kız Enstitüsünde toplanarak komisyonlardan gelen raporlar üzerinde incelemelerde bulunmuş ve bu raporları onaylayarak çalışmalarına son vermiştir. Kongrenin öğleden önceki oturumunda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, TBMM Başkanı Abdülhalik Renda, Başbakan Refik Saydam ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın kongreye tebrik telgrafları okunmuştur (Akşam, 6 Mayıs 1939: 2).

Birinci Türk Neşriyat Kongresinin kapanışında bir konuşma yapan Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, kısa zaman içinde verimli işler yapan bir kongrede çalışmaktan dolayı memnuniyetini ifade etmiştir. Yücel konuşmasında hastalıklarından dolayı Halide Edip ile Halit Ziya Uşaklıgil'in kongreye katılmadığını belirtmiştir. Yücel, hem kongrede okunan raporlar hem de bu raporlar için ileri sürülmüş fikirlerin Maarif Vekilliği, Cumhuriyet Hükümeti ve Cumhuriyet Halk Partisi için yeni çalışmalara sevkedecek bir mahiyette olduğunu belirtmiştir (Ulus, 6 Mayıs 1939: 1-6). Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, Birinci Türk Neşriyat Kongresinde kabul edilen kararların kanun haline getireleceğinin müjdesini de vermiştir (Son Telgraf, 6 Mayıs 1939: 2).

Basın, Yayın ve Satış İşleri Komisyonu, ülkenin her yerinde bayiliklerin açılmasını, paraların düzenli toplanmasını ve posta ücretlerinin düşürülmesini istemiştir. Dilekler Komisyonu, yazarlarla kitapevi sahipleri arasındaki uyumu sağlamak için Maarif Vekaletine bağlı bir genel müdürlüğün kurulmasını teklif etmiştir. Edebi Mülkiyet Komisyonu, Telif Hakkı Kanununun günün ihtiyaçlarına uymayan maddelerinde değişiklik yapmıştır. Gençlik ve Çocuk Edebiyatı Komisyonu, okul öncesi, okul zamanı ve okul sonrası olarak çocuk edebiyatını üç kısma ayırmıştır. Mükafat, Yardım ve Propaganda Komisyonu, yeni çıkan eserlerin radyo ve gazetelerde tanıtılmasını istemiştir. Neşriyat Programı Komisyonu çok ayrıntılı olan raporunda çeşitli seviyelerdeki yayınlar için gerekli olan sistemler hakkında bilgi vermiştir. Tercüme Komisyonu raporunda Türk diline çevrilecek olan eserlerin dikkatli ve titiz olarak çevrilmesi gerektiğini belirttikten sonra tercüme edilecek olan klasik eserlerin listesini vermiştir (Son Posta, 6 Mayıs 1939: 1-10).

Birinci Türk Neşriyatında alınan kararların çoğu, yayın işlerinin pahalı olması, iyi bir tanıtımın yapılmaması, yeni Türk harflerine geçiş sürecinden dolayı okuma

yazma oranının düşük olmasından dolayı uygulanamamıştır. (Kıpçak ve Davulcu, 2016: 541). Birinci Türk Neşriyat Kongresinden sonra alınan kararları uygulamak üzere birtakım çalışmalar yapılmıştır. İlk olarak 17 Temmuz 1939 tarihinde Neşriyat ve Propaganda Talimatnamesi yayınlanmıştır (BCA, 030/10-145/38/6, 17 Temmuz 1939). Ayrıca Maarif Vekilliği tarafından “*Maarif Vekilliği Neşriyatı Satış İşleri Hakkında Talimat*” yayınlanmıştır. Bu talimatnameye göre Maarif Vekilliği tarafından yayınlanan hertürlü kitap ve derginin Maarif Vekilliği Yayınnevleri’nde veya lüzum görülen yerlerde açılan satışevlerinde perakende veya toptan olarak peşin para ile satılması kararlaştırılmıştır (MEB Tebliğler Dergisi, 7 Ağustos 1939, S. 30, s. 133).

Birinci Türk Neşriyat Kongresinden sonra çıkarılan kararname ile Maarif Vekilliğinin neşriyat işlerinde çalıştırılmak üzere memur kadro tahsis edilmiştir (BCA, 30/1/1/2-88/100/11, 13 Ekim 1939). Tercüme Komisyonu, tercüme işlerinin sistemli ve düzenli bir şekilde yürütülmesi için devamlı bir tercüme bürosunun kurulmasını önermiştir (Gürçağlar, 2008: 39). Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, Birinci Türk Neşriyat Kongresi’nde alınan bu karar gereğince 28 Şubat 1940 tarihinde Tercüme Heyetini kurmuştur. Daha sonra adı Tercüme Bürosuna dönüşecek olan bu kurum çalışmalarını Maarif Vekilliğine bağlı olarak yürütmüştür (Fayika Göktepe, 2014: 35). Birinci Türk Neşriyat Kongresi’nde tercüme edilmesi istenen eserlerin büyük çoğunluğunun batı klasikleri olması yayın hayatında da batılılaşma fikrinin temelerinin atıldığı bir göstergesidir (Haleva ve Kıvanç, 2015: 1331-1332). Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, Tercüme Bürosu’nun kurulmasından sonra bu büronun yayın organı mahiyetinde olan Tercüme dergisinin yayın hayatına başladığını bildirmiştir. Tercüme dergisinin bir sayısı 40 kuruş yıllık aboneliği ise iki lira olarak belirlenmiştir (BCA, 490/01-1310/349/1, 7 Haziran 1940). Dergi 10 Mayıs 1940 tarihinden itibaren iki ayda bir yayınlanmıştır. Ancak öğretmenler bu dergiye çok fazla rağbet göstermemiş ve bu dergiye abone olan öğretmen sayısı 100’ü geçmemiştir (MEB Tebliğler Dergisi, C. 3, S. 94, s. 54).

Sonuç

Birinci Türk Neşriyat Kongresi, Maarif Vekaleti tarafından 2-5 Mayıs 1939 tarihleri arasında Ankara’da toplanmıştır. Programı çok yüklü olan Birinci Türk Neşriyat Kongresi’nde; yayın işleri, telif hakkına dair mevzuatın incelenmesi, gençliği ilgilendiren yayınların düzenlenmesi, eski harflerle basılmış olan eserlerin hangilerinin ve ne şekilde basılacağı, dünya klasiklerinden hangilerinin tercüme edileceğinin belirlenmesi gibi herbiri uzun emek ve gayret isteyen konular üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Görüldüğü gibi Neşriyat Kongresi’nde müzakere konuları geniş olduğu için alınan kararlar da o nispette çeşitli olmuştur.

Birinci Türk Neşriyat Kongresinde alınan kararlar danışma mahiyetinde olsa bile Maarif Vekaleti tarafından yeni Türk harflerinin kabulünden sonra ilk kez bu kadar geniş çapta bir organizasyonun düzenlendiği görülmektedir. Hasan Ali Yücel, Türk kültür hayatının sadece okullardan ibaret olmadığını gençlik ve halka okul dışında verilecek telif ve tercüme eserlerin yayın işini uzman kişilerin katılımıyla Birinci Türk Neşriyat Kongresini toplamıştır. Birinci Türk Neşriyat Kongresi’nin Türkiye’nin kültür ve irfan hayatına çok etkili tesirler bıraktığı görülmektedir. Öyle ki Maarif Vekilliği, Neşriyat kongresini millet mektepleri, halk okuma odaları gibi okuma-yazma seferberliğinin uygulama alanı olarak görüp her türlü yayını ülkenin her yerine düzenli bir şekilde

yaymanın esaslarını tespit etmeye çalışmıştır. Böylece ilim ve sanat eserlerinin çoğalmasına ek olarak halk eğitiminin de yaygınlaşması amaçlanmıştır.

Birinci Türk Neşriyat Kongresi düzenlendiği zamanda ülke sınırlarında 313 matbaa ve 158 kitapçı bulunmaktaydı. Bunlardan 158 matbaa ve 23 kitapçı ise İstanbul'daydı. Görülüyor ki kongre düzenlendiği zaman neşriyatın merkezi İstanbul'du. Ancak yayıncı ile muharrirler arasında bir organizasyon sorunu bulunmaktaydı. Maarif Vekaleti, Neşriyat kongresini düzenlemekle Neşriyat alanındaki bütün çalışmalarını başıboşluktan kurtarıp, sistemli ve programlı bir yola koymayı planlamıştır. Böylece Türkiye'nin fikir ve neşir hayatına bir çekidüzen verilmeye çalışılmıştır.

Birinci Türk Neşriyatı çalışmalarına ulusal basında da geniş bir yer verildiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre ulusal basında en çok kongrenin açılışı, neşriyat sergisi, komisyonların çalışmaları, kongrede yapılan tartışmalar ve kongrenin kapanışının haber yapıldığı görülmektedir. Ulusal basın kongre çalışmalarını gazetelerin birinci sayfasında haber yapmış, muharrirler ise genellikle kongreden beklentilerini belirten makalelerini kaleme alıp, gazetelerindeki köşelerinde paylaşmışlardır.

Sonuç olarak, Birinci Türk Neşriyat Kongresi Türk yayıncılar ile eğitimciler arasında işbirliğini sağlayan ilk toplu teşebbüs olarak Türk eğitim tarihindeki yerini almıştır. Birinci Türk Neşriyat Kongresi, cumhuriyetin ilanı ile birlikte ulus devlet inşa sürecinde yayıncılık faaliyetlerine özel önem gösterildiğinin ilk çalışmasıdır. Birinci Türk Neşriyat Kongresinden sonra beş yılda bir neşriyat kongresi yapılması kararlaştırıldığı halde İkinci Neşriyat Kongresi ancak 1975 yılında düzenlenebilmiştir.

KAYNAKLAR

Akşam, 6 Mayıs 1939.

BCA, 030/10-145/38/6, 17 Temmuz 1939.

BCA, 30/1/1/2-88/100/11, 13 Ekim 1939.

BCA, 30/18/1/2-85/110/9, 2 Ocak 1939.

BCA, 490/01-1310/349/1, 7 Haziran 1940.

Cumhuriyet, 29 Mart 1939.

Cumhuriyet, 5 Mayıs 1939.

Göktepe, F. 2014. *Cumhuriyet Döneminde Yayınlanan Tercüme Dergilerinin Çeviri Sosyolojisi Açısından İrdelenmesi (1940-1946)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Gürçağlar, Ş. T. 2008, Tercüme Bürosu Nasıl Doğdu. Birinci Neşriyat Kongresi ve Çeviri Planlaması. *Çeviri Seçkisi I Çeviriyi Düşünenler*, Haz. Mehmet Rifat, Sel Yayıncılık, İstanbul, ss: 37-43.

Haber, 29 Nisan 1939.

Haber, 3 Mayıs 1939.

Haleva, B. & Kıvanç A. Z. 2015. Türkiye'de Çeviri Politikaları ve Yayınevleri Üzerine Dönemsel Bir Kesit İncelemesi. *Journal of Turkish Studies*, 10(8), 1325. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8263>

Halkın Sesi, 3 Mayıs 1939.

Kıpçak, H. & Davulcu, F. 2016. Ulusal Yayın Kongreleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 540–545. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48653/618603>

MEB Tebliğler Dergisi, 25 Ekim 1940, S. 94.

MEB Tebliğler Dergisi, 27 Mart 1939, S. 11.

MEB Tebliğler Dergisi, 7 Ağustos 1939, S. 30.

Son Posta, 6 Mayıs 1939.

Son Telgraf, 6 Mayıs 1939.

Tan, 2 Mayıs 1939.

Tan, 8 Mayıs 1939.

TC Maarif Vekilliği. 1939a. *Birinci Türk Neşriyat Kongresi (1-5 Mayıs 1939) Raporlar, Teklifler, Müzakere Zabıtları*. Ankara: Maarif Vekilliği Neşriyat Müdürlüğü.

TC Maarif Vekilliği. 1939b. *Birinci Türk Neşriyat Kongresi Kılavuzu*. İstanbul: Devlet Basımevi.

Türk Dili, 3 Mayıs 1939.

Ulus, 1 Mayıs 1939.

Ulus, 2 Mayıs 1939.

Ulus, 28 Nisan 1939.

Ulus, 3 Mayıs 1939.

Ulus, 4 Mayıs 1939.

Ulus, 6 Mayıs 1939.

Vakit, 22 Nisan 1939.

Vakit, 27 Nisan 1939.

Vakit, 3 Mayıs 1939.

Vakit, 4 Mayıs 1939.

Yeni Asır, 3 Mayıs 1939.

Yeni Sabah, 1 Mayıs 1939.

Paçacı, İ. 2021. Cumhuriyetin Modernleşme Projesi Olarak "Ulusal Yayıncılık Kongreleri". *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7(1), 229–248. <https://doi.org/10.46442/intjcss.826281>

Ekler

Ek 1. Neşriyat ve Propaganda Talimatnamesi

BAŞVEKALET BAKANLAR DİREKSİYON MÜDÜRLÜĞÜ Sayı: 8811		Dosya işaretleri 198 190 III
Numarası	2675	BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğüne
Tarîhi	10/7/1939	
Yazın menşu	13/7/1939	10/7/1939 tarih ve 2675 sayılı tezkereye karşılıktır. 29/Haziran/1938 tarih ve 3630 sayılı kanunun 9 uncu maddesinin C fıkrasına tevfikeyen hazırlanan (Neşriyat ve Propaganda talimatname) projesi tedkik edilerek muvafık görülmüştür.
Nazım tarihi	13/7/1939	
Reyaz tarihi	13/7/1939	
Kayıtların	13/7/1939	
Sadık No.	3802	
Merhûm		
Sevk tarihi	14/7/39	
Kaydeden		
Düğünceler		
030 10		145 38 6

Kaynak: BCA, 030/10-145/38/6, 17 Temmuz 1939.

Ek 2. Onuncu Yıl Neşriyat Sergisi ile İlgili Hazırlık

T. C.		BAŞVEKÂLET		KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ		Kararname	
Karar sayısı		2		I.0155			
<p>Maarif Vekillikinden yazılan 9/12/938 tarih ve 81/-10434 sayılı tezkerede; Türk harflerinin kabulünün 10 uncu yıl dönümü münasebetile açılması mukarrer "On yıllık Türk Neşriyat Sergisi" için Ankara Sergi Evinde yaptırılması gerekli bulunan inşaat ve tesisatın topdan bir müteahhide ihalesi mümkün olmadığından 2490 sayılı Kanunun 46 ıncı maddesinin (E) fıkrasına göre her işin ihtisas sahibi kimselere ayrı ayrı pazarlıkla yaptırılmasına izin verilmesi istenilmiş ve Maliye Vekillikinden yazılan 22/12/938 tarih ve 13163/7082 sayılı mutaleanamede; bahsi geçen inşaat ve tesisatın 46 ıncı maddenin E fıkrasına göre yaptırılması caiz görülemediğinden ihale bedeli on bin lirayı geçtiği takdirde mezkûr kanunun 50 inci maddesinin E fıkrasına göre emeneten yaptırılması mümkün bulunduğu cihetle bu yolda bir karar ittihazı lâzımgelseceği bildirilmiştir.</p> <p>Bu iş İcra Vekilleri Heyetince 2/1/1939 tarihinde görüşülerek, tutarı II.181.24 liraya varacağı telefonla dairesinden bildirilen mezkûr inşaat ve tesisatın Maliyenin mutaleası -vehile, 2490 sayılı kanunun 50 inci maddesinin E fıkrasına tevfikeyen emeneten yaptırılması onanmıştır.</p> <p>2/1/1939</p> <p>REİSİCUMHUR</p> <p><i>İsmet İnönü</i></p>							
Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>C. Başoğlu</i>	<i>Hilmi Uzun</i>	<i>U. Çoşar</i>	<i>S. F. Ağabey</i>	<i>S. Sarıoğlu</i>	<i>A. Ağabey</i>	<i>Zücel</i>	<i>A. Çelikkaya</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.				
<i>A. Çakır</i>	<i>S. İ. M. V.</i>	<i>R. İ. V.</i>	<i>Zr. V.</i>				
080 . 18 01 02 85 110 9							

Kaynak: BCA, 30/18/1/2-85/110/9, 2 Ocak 1939.

Ek 3. Maarif Vekilliği Neşriyat İşleri İçin Memur Kadrosunun Tahsisi

T. C. BAŞVEKÂLET MAMARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ		Kararname		T. C. BAŞBAKANLIK KURUMU	
Karar sayısı 2					
12150					
14/6/939 tarih ve 2/II264 sayılı kararnameye ekdir:					
Ücretleri Umumî muvazene kanununun 5 inci maddesi mucibince					
1939 malî yılı bütçesinin E cetveline dahil 659 uncu faslına konulan					
tahsisattan verilmek üzere Maarif Vekilliği neşriyat işlerinde çalış-					
tırılacak muvakkat memurlara ait ilişik kadronun tasdiki; Maarif Ve-					
killiğinin 26/9/939 tarih ve 8I/8038 sayılı tezkeresi ve Maliye Ve-					
killiğinin 9/10/939 tarih ve III56/14/4696 sayılı mütalâanamesi üye-					
rine İcra Vekilleri Heyetince 13. TEŞ. EV. 1939 tarihinde kabul olunmuş-					
tur.					
REİSİCÜMHUR					
<i>İsmail İnönü</i>					
Bg. V.ve Ha. V. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	
<i>D. P. Kaya</i>	<i>Fehmi Özyaz</i>	<i>Ö. Tuncay</i>	<i>Zeynep Özyaz</i>		
Ma. V.	Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve Ti. V. V.	S. İ. M. V.	
<i>S. Özgür</i>	<i>Yücel</i>	<i>A. T. Çebersou</i>	<i>Hasan</i>	<i>J. H. Aktaş</i>	
G. İ. V.	Zr. V.	Me. Mü. V.	Ti. V.		
<i>P. Karadim</i>	<i>M. H. Yılmaz</i>	<i>A. Çetinkaya</i>			
0 20 18 01 02 88 100 11					

Ek 4. Tercüme Dergisinin Çıkarılması

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÜMHAUSUNUN ARŞİVİ

397
Ankara: 1/VI/1940

T. C. MAARİF VEKİLLİĞİ
Neşriyat Müdürlüğü
No. ⁸²/₄₉₈₆

Ö:et
Tercüme mecmuası hakkında.

Fiş İşlendi

Sayın Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Erzurum ..... Mebusu
Ankara

C. H. P. Genel Sekreterliği
989
40217
4 Haziran 1940
Eldi 2

Maarif Vekilliğince memleketimizdeki tercüme faaliyetlerini takip ve tenkit etmek, milli kütüphanemiz için lüzumu bulunan eski ve yeni edebî klâsikleri bir Plân ve sistam dahilinde dilimize çevirmek işleriyle meşgul olmak üzere teşkil edilen Tercüme Bürosunca iki ayda bir çıkarılması kararlaştırılan «Tercüme» mecmuasının neşrine başlanmıştır. Mecmuanın bir sayıs 40 kuruş ve yıllık abonesi iki liradır. Abone bedelleri T.C. Ziraat Bankası Ankara Merkezindeki 4111 sayılı hesap adına Bankaya yatırılacaktır.

Mecmua, Maarif Vekilliği Yayınlarında ve Vekillik neşriyatını satan kitapçılarda satışa çıkarılmıştır.

Mecmuanın ilk sayısından bir tanesi bu yazı ile birlikte takdim olunmuştur.

Abone olarak takip buyurmak istediğiniz takdirde abone bedelini T. C. Ziraat Bankası Ankara Merkezindeki 4111 sayılı hesaba yatırarak sunulan ilişik formülünü imza buyurup iade etmenizi rica eder, saygılarımı sunarım.

F. U. Maarif Vekili

Hosan - Ali Yücel

VIII

4.6-940

A.F.T.

V. Büroya

B. III

5161940 C.K.Y.

Mecmua bu maksat için faydalıdır. Okunmak üzere abone olunmak üzere abone olunmuştur. Derya - 7. VI. 1940

490 01 *13101369*

Kaynak: BCA, 490/01-1310/349/1, 7 Haziran 1940.